

Попов О.В.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри морського та митного пр*

СПЕЦІАЛЬНА ДІЄДАТНІСТЬ – ОСОБЛИВА ХАРАКТЕРСТИКА ПРАВОВОГО СТАТУСУ МОРЯКА В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Моряк в правовому полі України має особливий статус, і, це є предметом постійних дискусій. (А. Петров Каждый двадцатый моряк в мире – украинец, а каждый десятый – китаец. Порты Украины, 2006, № 5, с. 68-69; Теневые проблемы украинских моряков\ собств. информ.\ Порты Украины, 2012, № 1, с. 62; Какой он торговый флот\ (інтерв'ю І. Горобца К. Ильницький)\ Порты Украины, 2005, № 3, с. 12-15; М. Войтенко Брошенные моряки – писать Президенту или топиться – так уж мы устроены Моряк Украины, 11 ноября 2009, № 45; Г. Воротнюк Кто обеспечить старість моряка – «підпрапорника» Голос України, 06.05.2004, № 82; С. Исаченко Жертвы «летучих голландцев» Зеркало недели, 15.01.2005, № 1; Т. Непомнящая Так и не раскрыта тайна пропавшего моряка Вечерняя Одесса, 2 февраля 2008, № 16-17; В. Зубков Капля в море трудовой миграции Порты Украины, 2012, № 1, с. 70-71; Н. Барский Как «легализовать» моряков-подфлажников Порты Украины, 2012, № 1, с. 69-70; А. Кифак Н. Сорочинский Налоги для моряков и крьюинговые компании Порты Украины, 2012, № 1, с. 66-68). Це пов'язано із тим, що державою Україна до сих пір не вирішені питання реалізації правового статусу моряка, відповідно до ст. 94 Конвенції ООН з морського права 1982 р.

Правовий статус визначається впровадженням елементів правосуб'єктності. Як вказує О. І. Харітонова: «Як основні ознаки правозастосовчих відносин називають: 1) специфіку такої правової форми діяльності держави, як правозастосовча діяльність; 2) специфіку нормативного підґрунтя правозастосовчої діяльності».(О. І. Харітонова Адміністративно-правові відносини (проблеми теорії) 2004, с. 71; К проблемам теории правоприменительных отношений \ Галаган И, А. Василенко А. В. \ Государство и право. 1998, № 3. с. 12.). На спеціалізовані акти міжнародних організацій, як об'єктутворення спеціального адміністративно-правового статусу окремих суб'єктів вказує Д. Н. Бахрах. (Бахрах Д. Н. Административное право \ краткие учебные курсы \ 2000, с. 21). Як приклад – Правило ІІ STCW78/95 дає перелік осіб, що можуть входити до складу екіпажу судна, при чому кваліфікація цих осіб підтверджується спеціальними адміністративними нормами, реєстрацією документів моряків, виданих урядовим органом держави громадянства або держави реєстрації судна, погодженням про визнання міжурядовою угодою (меморандумом). (Міжнародна конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 року // Про приєднання України до Міжнародної конвенції про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 року. Відомості Верховної Ради

України, 1996, № 50 – ст. 284). ІЛО К № 178 визначає: «віднесення будь-яких категорій осіб до моряків у цілях цієї Конвенції, питання вирішується центральним управлінським органом влади...». (Конвенції та рекомендації ухвалені Міжнародною організацією праці 1965-1999 \ друге видання \ офіц. переклад \ Том ІІ \ Женева, 2001, с. 1487). Норми Кодексу торговельного мореплавання України щодо екіпажу судна (р. 3), визначають роль адміністрування по впровадженню статусу моряка в адміністративному законодавстві

України – з десяти статей цього розділу вісім визначає специфіку впровадження їх правового статусу органами державної виконавчої влади зі спеціальним обсягом компетенції. (Кодекс торговельного мореплавства України. Відомості Верховної Ради України, 1995, № 47, ст. 349).

В теорії держави та права, адміністративного права склалась усталена думка про наявність складного елемента характеристики суб'єктів конкретних правовідносин – їх статусу. (Харітонова О.І. Адміністративно-правові відносини (проблеми теорії) 2004, с. 71, 78-81). Для правового статусу моряка, зважаючи на його специфічну діяльність, наявні дві основних характерних риси. Перша – всі спеціальні права та обов'язки професійної діяльності моряка встановлюються низкою норм міжнародних організацій – матеріальні норми об'єктивного та суб'єктивного характеру, і мають бути встановлені у державах громадянства моряка або реєстрації суден. Друга – впровадження всіх норм стосовно набуття моряком спеціальної дієздатності лежать в площині виконавчо-розпорядчої діяльності органів державної влади. Це підтверджується наявністю груп конвенцій ІМО, ІЛО, в яких чітко визначено, які статусні особливості має моряк, і яким чином це здійснюється. Це загальновизнані адміністративні стандарти, спрямовані на впровадження правового статусу моряка, передбачені конвенціями SOLAS 74, STCW78\95, ІЛО № 133, 147, 108 (185), Конвенцією МLC 2006 та інш., спеціальні міжурядові адміністративні процедурні засоби – кодекс ISSC 1998 р. (правила 6 глави IX – SOLAS 74 «Перевірка й контроль»); Правило 4 Гл. XI SOLAS – «Контроль держави порту за виконанням експлуатаційних вимог» (PSC), Конвенція № 147 ІЛО – «Мінімальні стандарти на торговельних судах»; Резолюція II 2002 р. (додаток до глави XI-2 SOLAS 74 – ISPS 2002) мають впроваджуватись органами державної виконавчої влади із спеціальною компетенцією України.

Зазначимо, що сутність цього явища полягає в правореалізації одного з елементів правового статусу моряка – спеціальній дієздатності. В цьому полягає специфіка виконавчо-розпорядчої діяльності органів державної виконавчої влади України при впровадженні правового статусу моряка. Вона полягає в забезпеченні цими органами спеціальної дієздатності моряка, як суб'єкта специфічної діяльності за родом: 1) діяльність органів виконавчої влади спеціальної компетенції при визначенні особи моряка К ІЛО 108 (185); 2) запровадження спеціальних реєстраційних процедур з питань трудових угод моряка К ІЛО № 9 (ст. 3), № 22 (ст. 3), № 179 (ст. 2 п. 2); 3) діяльність органів виконавчої влади спеціальної компетенції при затвердженні кваліфікації моряка за фахом за вимогами SOLAS 74, STCW78\95 по видачі та визнанню їх робочих дипломів та свідоцтв; 4) впровадження спеціальних стандартів органами виконавчої влади спеціальної компетенції по впровадженню загального правового статусу моряка (на працю, охорону здоров'я, пенсійне та соціальне забезпечення); 5) забезпечення органами виконавчої влади спеціальної компетенції виконання обов'язку зі сплати податків судновласниками;

б) впровадження спеціальних фінансових гарантій спеціальними загальновизнаними стандартами (при залишенні моряка без фінансової допомоги, репатріації моряка) органами виконавчої влади спеціальної компетенції.

Таким чином впровадження спеціальної дієздатності правового статусу моряка входить в компетенцію органів державної виконавчої влади України.